

POSTANOWIENIE

20 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 20 grudnia 2024 r. w Warszawie
zażalenia D.D.

na wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku

z 19 czerwca 2024 r., VII Ga 72/23,

w sprawie z powództwa S.G.

przeciwko D.D.

o zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w sprawie.**

(A.G.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 19 czerwca 2024 r. (sygn. akt VII Ga 72/22) Sąd Okręgowy w Białymstoku, po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez powoda S.G. od wyroku Sądu Rejonowego w Ostrołęce z 29 listopada 2022 r. (sygn. akt V GC 79/22 upr), uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Ostrołęce do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu za instancję odwoławczą. Uchylenie to nastąpiło z powodu konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Jako podstawę prawną orzeczenia kasatoryjnego wskazano art. 386 § 4 k.p.c.

Zażalenie na powyższy wyrok wniósł pozwany D.D., skarżąc go w całości, zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. oraz art. 148¹ § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości z uwagi na błędne zdaniem Sądu odwoławczego odczytanie wniosku dowodowego powoda. Żalący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi odwoławczemu oraz o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zakres kognicji Sądu Najwyższego w związku z zaskarżeniem zażaleniem orzeczenia kasatoryjnego jest ograniczony. Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zażalenie to służy kontroli prawidłowości wyboru formy rozstrzygnięcia przez sąd drugiej instancji, który uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Kontrola dokonywana przez Sąd Najwyższy w postępowaniu zażaleniowym ma charakter formalny i skupia się na ocenie wystąpienia przesłanek wydania tego rozstrzygnięcia.

Podstawę wydania przez Sąd Okręgowy orzeczenia kasatoryjnego stanowił art. 386 § 4 k.p.c. z uwagi na konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Odnośnie do tej przesłanki wydania uzasadniającej wydanie wyroku kasatoryjnego, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że wydanie takiego wyroku przez sąd drugiej instancji z powołaniem się na konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.) obejmuje wyłącznie te sytuacje, w których merytoryczne rozpoznanie sporu przez sąd drugiej instancji wymagałoby przeprowadzenia przez ten sąd całego postępowania dowodowego (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2023 r., III CZ 397/22, z 9 maja 2023 r., III PZ 1/23, z 24 czerwca 2020 r., IV CZ 20/20, z 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12 i z 7 marca 2013 r., II CZ 193/12). Jeżeli konieczne jest jedynie uzupełnienie braków postępowania dowodowego w określonej kwestii, w szczególności w następstwie wyrażenia przez sąd drugiej instancji odmiennej oceny prawnej lub przeprowadzenie dowodów, które sąd pierwszej instancji bezpodstawnie pominął, nie zachodzi podstawa do

uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji, gdyż sąd drugiej instancji, jako sąd merytoryczny, obowiązany jest uzupełnić postępowanie dowodowe w niezbędnym zakresie (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 marca 2016 r., II CZ 1/16, z 28 kwietnia 2021 r., III PZ 9/20, z 29 października 2020 r., III PZ 6/20, z 6 lutego 2015 r., II CZ 101/14, z 17 kwietnia 2013 r., V CZ 129/12, z 9 maja 2023 r., III PZ 1/23). Stanowisko to wynika z modelu apelacji pełnej przyjętej w polskiej procedurze cywilnej, który zakłada, że sąd drugiej instancji rozpatruje sprawę ponownie, czyli w sposób w zasadzie nieograniczony jeszcze raz bada sprawę rozstrzygniętą przez sąd pierwszej instancji. Tym samym, postępowanie apelacyjne, choć odwoławcze, ma charakter merytoryczny, a z punktu widzenia metodologicznego stanowi dalszy ciąg postępowania przeprowadzonego w pierwszej instancji. Dokonanie przez sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych umożliwia temu sądowi ustalenie podstawy faktycznej i prawnej wyroku, a więc dobór właściwego przepisu prawa materialnego, jego wykładnię oraz podjęcie aktu subsumcji. Zgodnie z podstawowymi zasadami procesowymi określającymi relacje między stroną a sądem (*da mihi factum, dabo tibi ius* oraz *facta probantur, iura novit curia*), sąd apelacyjny powinien zastosować właściwe przepisy prawa materialnego, a więc także usunąć ewentualne błędy prawne sądu pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały one wyknięte w apelacji. Tym samym sąd drugiej instancji – stosownie do normy zawartej w art. 378 § 1 k.p.c. – rozpoznaje sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadzi lub ponawia dowody albo poprzestaje na materiale zebranym w pierwszej instancji i ustala podstawę prawną orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna – z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55, postanowienia Sądu Najwyższego: z 19 lutego 2021 r., I USK 72/21, niepubl., z 3 grudnia 2020 r., II PK 171/19, niepubl., oraz wyrok Sądu Najwyższego z 5 września 2019 r., I CSK 333/18, niepubl.).

Zażalenie słusznie podnosi, że nie zaszyły przesłanki z art. 386 § 4 *in fine* k.p.c. Sąd Rejonowy oddalił bowiem powództwo o zapłatę oparte na art. 471 k.c., przeprowadzając dowody z dokumentów, w tym z załączonych faktur. Nie można zatem twierdzić, że Sąd pierwszej instancji nie przeprowadził żadnego

postępowania dowodowego. Dostrzeżone przez Sąd Okręgowy wadliwości w zakresie przeprowadzenia postępowania dowodowego na etapie postępowania przez Sądem pierwszej instancji, w tym odnośnie do zgłoszonego w pozwie wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu motoryzacji, nie oznaczają, że całe postępowanie dowodowe musi być przeprowadzone przed Sądem pierwszej instancji. Konieczność przeprowadzenia tego kluczowego dowodu stanowi jedynie uzupełnienie postępowania dowodowego. Tym samym nie ma podstaw do przyjęcia, że w sprawie zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. W razie potrzeby, Sąd drugiej instancji – jako że kontynuuje postępowanie przed sądem pierwszej instancji – może przeprowadzić stosowne uzupełniające postępowanie dowodowe.

Z uwagi na ograniczony zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy w ramach rozpoznawania zażalenia wniesionego na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., odniesienie się do pozostałych zarzutów zażalenia nie było możliwe. Nie jest to postępowanie o charakterze merytorycznej kontroli. Sąd Najwyższy jedynie formalnie bada, czy sąd drugiej instancji prawidłowo zakwalifikował przesłankę do wydania wyroku kasatoryjnego. Natomiast w żadnym wypadku nie bada czy wnioski dowodowy został złożony, czy też sprawa wymaga przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego sądowego. Te kwestie mogą być przedmiotem ewentualnej kontroli przez Sąd Najwyższy w ramach skargi kasacyjnej, o ile w danej sprawie przysługuje uprawnienie do wniesienia tego środka zaskarżenia.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zd. pierwsze w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok oraz orzekł o kosztach postępowania zażaleniowego w ten sposób, że pozostawił ich rozstrzygnięcie sądowi wydającemu orzeczenie kończące postępowanie w sprawie (art. 108 § 2 w zw. z art. 391 § 1, 398²¹ i 394¹ § 3 k.p.c.).

(A.G.)

r.g.

